

УДК 633.11''324'':631.528.6

Сидорова І.М., канд. с.-г. наук, доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет
E-mail: IrinaSidorova@i.ua

ПОРІВНЯННЯ МУТАНТНИХ ФОРМ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗА ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ

Селекційно-генетичне поліпшення культури є необхідною умовою, що забезпечує одержання високих і стабільних врожаїв високоякісного зерна пшениці озимої. Сучасне сільськогосподарське виробництво, внутрішній і зовнішній ринок висувають високі вимоги до сукупності ознак і властивостей нових сортів пшениці озимої. Перед селекціонерами постає досить складне завдання - створити сорти, які забезпечать стійке зростання продуктивності й якості сільськогосподарської продукції на тлі ресурсозбереження, зниження рівня техногенного й антропогенного забруднення навколишнього середовища.

В селекційній практиці особливого значення набуває використання експериментального мутагенезу для одержання мутагенного генофонду. Головне призначення індукованого мутагенезу полягає в тому, що він впливає на спадкову мінливість, створює умови для підвищення ефективності селекційного процесу при одночасному використанні добору або гібридизації з добором. Сумісне їх застосування забезпечує одержання практичних результатів.

Продуктивність колоса обумовлюється його складовими елементами – довжиною колосового стержня, числом колосків і зерен у колосі, їх масою.

Довжина колоса, будучи однією з найважливіших кількісних ознак, значною мірою впливає на врожайність. За роки досліджень найдовший колос був відмічений у мутантної форми См 2-14-1 та См 2-14-2 – 9,6 і 9,9 см відповідно, а найкоротший – 7,2 см – См 3-14-2. В цілому по дослідженню значення довжини колосу було в межах 7,2-9,9 см.

Кількість колосків у колосі – один із основних елементів продуктивності. Кількість колосків в колосі у досліджуваних мутантних форм пшениці озимої значно відрізнялася залежно від генотипу та умов вирощування У середньому за два роки досліджень показник кількості зерен в колосі коливався від 11,3 (См 3-14-2) до 18,2 шт. (См 2-14-3).

Кількість зерен у колосі – одна з важливих селекційних ознак, тісно пов'язаних з продуктивністю колоса. За два роки досліджень кількість зерен в колосі знаходилася на рівні від 32,8 шт. до 54,8 шт. Найбільшим показником відзначилися мутантні форми См 2-14-3, См 2-14-1 – 54,8 і 53,2 шт. та контроль 1 – 54,3 шт.

Кожний елемент структури колоса вносить свій вклад у продуктивність, яка інтегрально виражається масою зерна з рослини. В середньому за роки досліджень маса зерен з колосу, у досліджуваних мутантних форм пшениці озимої мала значні коливання і знаходилася в межах від 1,1 до 3,0 г.

Таким чином можемо зробити висновок, що за результатами досліджень та проведених спостережень ми можемо виділити мутантні форми пшениці озимої См 2-14-1, См 2-14-2 та См 2-14-3, які можуть бути використані в подальшій селекційній роботі і залучені до подальших доборів.